

Eurynome aspera

Korthornad knölkrabba

Kräftdjur, Marina tiofotade kräftdjur

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
B1ab(iii)+2ab(iii)

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Decapoda (tiofotade kräftdjur), **Familj:** Majidae (knölkrabbor), **Släkte:** *Eurynome*, **Art:** *Eurynome aspera* - korthornad knölkrabba (Pennant, 1777) **Synonymer:** *Cancer aspera* Pennant, 1777

Kännetecken

En liten långsträckt krabba som är påtagligt knölig både på kroppen och benen och som ser ut att ha två horn i pannan. Även ryggsköldens kanter har stora och små taggar/tänder. Skiljer sig från Eurynome spinosa genom att knölna (vårtaktiga utskott) längs bakkanten på ryggskölden bildar en halvmåne, att det inte finns någon mittknöl på ryggskölden och på att panntaggen båda delar är kortare och bredare.

Totallängd: max 6–17 mm. Ryggskölden är mer eller mindre droppformig, bredast baktill och avsmalnande framåt och med djupt kliven panntag. Ryggskölden har små knölar, trubbiga taggar eller större knölar (vårtaktiga utskott). Uppe på ryggsköldens mitt bildar några sammansmälta utskott tillsammans en V- eller U-form. Precis framför denna formation sitter en stor knöl, och på vardera sidan om mittlinjen framför den sitter också en stor knöl. Baktill på mitten finns en avlång knöl som på vardera sidan omges av fem mer eller mindre sammansmälta utskott i en halvcirkel. Mellan den främre och den bakre samlingen saknas mittutskott på ryggskölden. Knölna längs bakkanten är sammansmälta till en "halvmåne". De bakre sidokanterna har många små trubbiga taggar på rad. Sidokanterna är från mitten (där ryggskölden är som bredast) och framöver något längre än bakom mitten och har fyra sidotaggar bakom ögonhålstaggen. Den första taggen är en stor trekantig, flat tagg, de följande två är trubbiga utskott och den sista är en stor konisk, trubbig tagg. Panntaggen är flat och bred och djupt kliven i en V-formig öppning mellan de två spetsigt trekantiga tänderna. Bredden tvärs över basen av panntaggen (i hacket som bildas mellan panntaggen och framkanten av ögonhålas utskjutande överkant) är oftast större än panntaggens längd. Taggarna är vanligen längre hos hanar än hos honor. Ögonhålas överkant slutar i en djup spalt innan ögonhålstaggen börjar, i botten av ögonhålan finns en liten mellantagg. Ögonhålstaggen, slutar med en motsvarande spalt framför den första sidotaggen på ryggsköldens framkant. Ögat har ungefär samma diameter som eller något mindre diameter än skaftet. Ögonskaftet är relativt kort, och det är bara yttersta delen av ögat som är synligt från översidan. Första antennen faller ihop lite snett longitudinellt. Andra antennens basala segment sitter fastväxt i frontens undersida och är nästan lika brett som långt och rundat framtill. Antennsprötet är kort och når nätt och jämnt utanför panntaggen. Från andra antennens bas löper en sned, knölformig kant in på överläppen. Tredje paret käkfötter är tätt håriga och ischium har två rader av små knölar, vilket också gäller för merus.

Krossklon och saxklon är obetydligt skilda åt i form, ofta långa och slanka. Första och andra paret gångben (efter klobenen) är hos hanen mycket kortare än klobenen, och även hos honan är gångbenen något kortare än klobenen. Klosaxen är tydligt kortare än handen (propodus) och carpus och merus har utskott och trubbiga taggar. Gångbenen har rader av trubbiga taggar längs merus och carpus. Dactylus (yttersta segmentet) på gångbenen är ungefär lika lång som propodus (näst yttersta segmentet), och båda är täckta av hår med undantag för den nakna spetsen på dactylus. Bakkroppens segment är håriga och alla sju segmenten är fria och rörliga hos båda könen.

Panntaggen har två rader av korta, styva och hakformiga hår, som sträcker sig bakåt på vardera sidan av ryggsköldens främre halva. Även klo- och gångbenen har hakformiga hår men också vanliga raka hår. Tack vare de hakformiga håren kan krabban fästa små bitar av alger, svampdjur eller annat bottenmaterial på kroppen för att kamouflera sig.

Färg och mönster. Kan variera men ofta ljus gulbrun till blåröd, även rödbrunt, undersidan alltid smutsvit och oftast är klosaxarna mycket ljusare.

Utbredning och status

Korthornad knölkrabba förekommer längs hela svenska västkusten. Den är dock mer ovanlig i södra Kattegatt beroende på att den, liksom många andra djur, behöver rena grusbotten vilka blivit mer ovanliga med den ökande sedimentationen. Den europeiska utbredningen sträcker sig från norska västkusten och söderut via Brittiska öarna och med spridda fynd ända ner till kusten av Angola. Arten finns också ute vid Azorerna, Kanarieöarna och Kap Verdeöarna samt i hela Medelhavet.

Jägerskiöld rapporterar arten från 56 stationer från nordligaste Bohuslän till Varbergstrakten (Glommen). Den tycks ha gått tillbaka under hela 1900-talet. Möjligen uppvisar arten stora naturliga populationssvängningar, men detta är svårt att säga då den aldrig studerats närmare. Théel omnämner arten från ett flertal lokaler i Gullmarsområdet och skriver beträffande vissa av dem "... under åren 1893–1900 jämförelsevis talrikt, sedermera i ständigt aftagande". Artens habitat är utsatt för omfattande sedimentation till följd av övergödning, vilket möjligen kan förklara tillbakagången.

Ekologi

Korthornad knölkrabba är en marin art som lever på hårbotten och grusbotten (skalgrus, grus och sand).

Djup (generellt) Normalt mellan 10–50 m, men har fångats så djup ner som 1 210 m.

Honan bär ägg under januari–augusti, särskilt under sommarmånaderna. Larver har påträffats under mars–november. Larverna prezoëa och första zoëastadiet har i laboratorium utvecklats ur ägg, och prezoëa utvecklades snart till zoëa. Det andra zoëastadiet insamlat som plankton utvecklades till megalopastadiet och dessa i sin tur till första krabbstadiet. Parasiter har observerats på abdomen hos en del vuxna individer, men inte blivit identifierade.

Hot

Artens tillbakagång under det senaste decenniet kan dels vara orsakad av miljöförändringar, men att Théel (1907) rapporterar en liknande lokal minskning för 100 år sedan kan också tyda på att artens populationer uppvisar stora naturliga svängningar, t.ex. genom variationer i strömmarnas inflöde av larver. Några populationsstudier av arten har dock aldrig utförts. Då arten främst lever på berg- och grövre sedimentbotten och normalt inte påträffas där inblandningen av fint sediment (ler) är stor, är det rimligt att anta att den kan ha problem med att hantera just sådant fint sediment, t.ex. genom att gälarna täpps till. Minskningen i modern tid skulle således kunna vara orsakad av storskaliga miljöförändringar såsom ökad sedimentation som följd av tilltagande eutrofiering, eller en ökad grumlighet i vattnet orsakad av en intensifierad bottenrålning. Detta är dock inte klarlagt.

Åtgärder

Så länge orsakerna bakom artens observerade minskning inte är kända, kan inga specifika åtgärder föreslås. En allmän aktsamhet i vår hantering av havet som livsmiljö rekommenderas.

Övrigt

Namngivning: *Eurynome aspera* (Pennant, 1777). Originalbeskrivning: *Cancer aspera*. British Zoology. Vol. IV. Crustacea, Mollusca, Testacea. London: 1–156 + pl. 1–93 (beskrivning på sidan 8, plansch 9A och fig. 20). Synonymer: *Cancer aspera* Pennant, 1777; *Eurynome scutellata* Risso, 1827; *Eurynome boletifera* Costa 1838; *Eurynome longimana* Stimpson, 1858; *Eurynome aspera* var. *acuta* A. Milne-Edwards & Bouvier, 1900.

Etymologi: *aspera* (lat.) = svårt, hårt, ojämnt, grovt i olika betydelser. Syftar här troligen på ryggsköldens grova och ojämna yta.

Litteratur

Christiansen, M.E. 1969. *Decapoda Brachyura*. – Marine Invertebrates of Scandinavia (2): 1–143.

Hansson, H.G. 1998. Sydsjaskandinaviska marina flercelliga evertbrater, utgåva 2. Länsstyrelsen, Västra Götaland.

Ingle, R.W. 1983. Shallow-water crabs: Keys and notes for the identification of the species. – Synopsis of the British Fauna. No. 25.

Jägerskiöld, L.A. 1971. A Survey of the Marine Benthonic Macro-Fauna Along the Swedish West Coast 1921–1938. Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterum Gothoburgensis, Zoologica 6: 1–146 + map.

Théel, H. 1907. Om utvecklingen af Sveriges zoologiska hafsstation Kristineberg och om djurlifvet i angränsande haf och fjordar. – Arkiv för Zoologi 4(5): 1–136 + 3 kartor och 5 taflor.

Författare

Matz Berggren 2017 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Tomas Cedhagen 2003. © ArtDatabanken, SLU 2005 (naturvårdsinformation).